

Oslo, 20.09.2024

ForUMs innspill til Norges innspill til Elements Paper (FfD4)

Forum for utvikling og miljø (ForUM) består av rundt 60 norske organisasjoner og er et religiøst og partipolitisk uavhengig nettverk. Vår visjon er en demokratisk og fredelig verden, basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.

Tiden er inne for en ny konferanse om finansiering for utvikling, ti år etter forrige samling. I arbeidet med denne konferansen må vi bygge videre på de positive elementene fra Addis Abeba Action Agenda (AAAA) samtidig som vi evaluerer hva som ikke har fungert. Her har Norge en spesielt viktig rolle som tilrettelegger. Det siste tiåret har ikke oppnådd forventningene når det gjelder utviklingsfinansiering, noe som gjør den kommende konferansen enda viktigere for å sikre fremgang.

Norge må være en pådriver for et ambisiøst mål for konferansen. Målet bør være å finne løsninger på de strukturelle problemene i det internasjonale finanssystemet. Norge må arbeide for et sterkt sluttdokument som inneholder konkrete forpliktelser, tidsfrister, og kvantifiserbare mål. I tillegg trenger vi en mer robust oppfølgingsprosess enn det de årlige FfD-forumene har vært, samt et effektivt rammeverk for overvåking og evaluering. Det er også viktig at forhandlingene skjer åpent, og at sivilsamfunn får delta i tilstrekkelig grad.

Skatt og mobilisering av nasjonale ressurser

Skatteinntekter er tett koblet med forpliktelser til arbeidet med bærekraftig utvikling. Financing for Sustainable Development-rapporten for 2024 viser til en generell økning av skatteinntekter som andel av lands BNP de siste 20 årene. Samtidig påpekes det at denne trenden har vært ustabil og sårbar for store makroøkonomiske skift og kriser.

Skattesystem i lav- og mellominntektsland har beveget seg fra avhengighet av handelsavgifter til fokus på selskapsskatt og skatter på forbruk. I samme periode har internasjonal konkurranse ført til et kappløp mot bunnen på selskapsskatt og insentiver for å gi skatteletter og spesialregler for å tiltrekke seg utenlandske investeringer og økonomisk aktivitet. Kombinert med manglende regelverk som sikrer åpenhet og et helhetlig internasjonalt skattesystem har det blitt mulig for

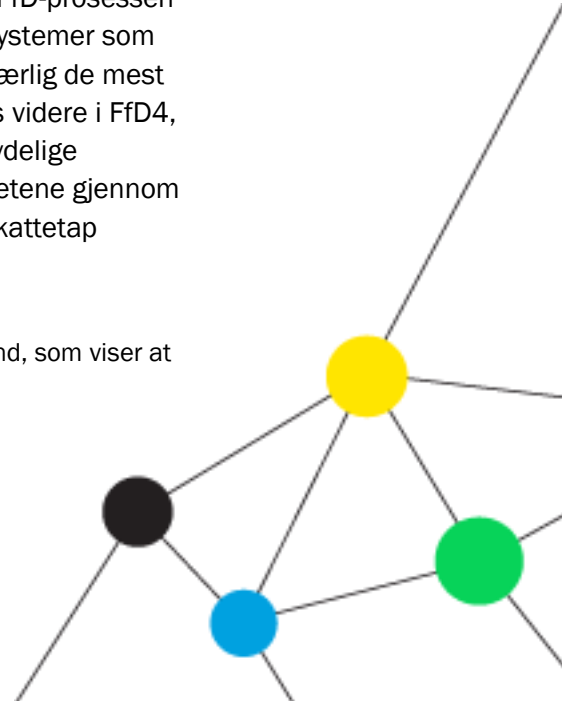
selskaper og rike enkeltpersoner å redusere sin skatteregning, samtidig som behovet for finansiering av fellesskapets kostnader øker.

Norge bør bidra til å videreføre arbeidet for å øke skatteinntekter nasjonalt. Initiativer for å utvide lands skattegrunnlag, introdusere effektive skatteregler og å styrke skattemyndigheter bør forsterkes i FfD4. Prinsipper om åpenhet, effektivitet og progressivitet må være gjennomgående og føre arbeidet. Bruk av for eksempel nasjonale forbruksskatter som MVA er et alternativ for å kompensere for skattetak og synkende selskapsskatt. Det er høy risiko for at disse virker regressivt, og har ofte negative konsekvenser for de mest sårbare i samfunnet hvis de innføres uten å komplementeres av tiltak mot økonomisk ulikhet. For å unngå at slike skatter bidrar til økt ulikhet, i tråd med bærekraftsmål 10 om mindre ulikhet, er det viktig å iverksette tiltak som sikrer rettferdig fordeling og støtte til de mest sårbare.

Samarbeid er helt sentralt for å styrke arbeidet; land må i større grad møtes og dele erfaringer som kan øke effektivitet og robusthet hos skattemyndigheter. Multilateralt samarbeid om informasjonsdeling for skatteformål har gjort store fremskritt, men mange lavinntektsland er fortsatt ikke i stand til å dra nytte av slike avtaler.¹ Det fortsetter å være stort behov for ressurser for å kunne utvide kapasitet og evne til å innhente skatteinntekter og å sikre etterlevelse. Avtaler om skattebistand og annen type rammeverk for kapasitetsbygging, inkludert Addis Tax Initiative, Platform for Collaboration on Tax, of Tax Inspectors Without Borders bør videreføres og om mulig utvides.

Samarbeid om det internasjonale skattesystemet bør også styrkes. Høsten 2023 vedtok FNs generalforsamling å begynne forhandlinger om en skattekonvensjon for inkluderende og effektivt skattesamarbeid. Mandatet som ble ferdigstilt i august 2024 legger til rette for en tettere kobling mellom reform av internasjonale skatteregler, finansiell åpenhet og oppnåelsen av FNs bærekraftsmål. FfD-prosessen har bidratt til et tydelig normativt rammeverk for utviklingen av skattesystemer som er rustet til å redusere økonomiske ulikheter og sikre at alle borgere, særlig de mest sårbare, har tilgang til de rettighetene de har krav på. Dette bør styrkes videre i FfD4, og sees i sammenheng med en skattekonvensjon. For eksempel kan tydelige normative føringer angående forpliktelser til å oppnå menneskerettighetene gjennom mobilisering av nasjonale ressurser også styrke arbeidet for å hindre skattetak internasjonalt.

¹ Se f.eks. [OECDs rapport](#) om fremskritt på informasjonsdeling i Afrikanske land, som viser at kun fem land faktisk deltar i automatisk informasjonsutveksling per 2024.

Artikkel 4 i barnekonvensjonen slår fast at stater har plikt til å iverksette juridiske, administrative og andre type tiltak for å maksimere deres tilgjengelige ressurser for å oppfylle rettighetene i konvensjonen, også innenfor rammeverket av internasjonalt samarbeid der det er nødvendig. Å tette hull i det internasjonale skattesystemet er derfor både en plikt og en mulighet for å oppfylle forpliktelsene under konvensjonen.

Gjeld

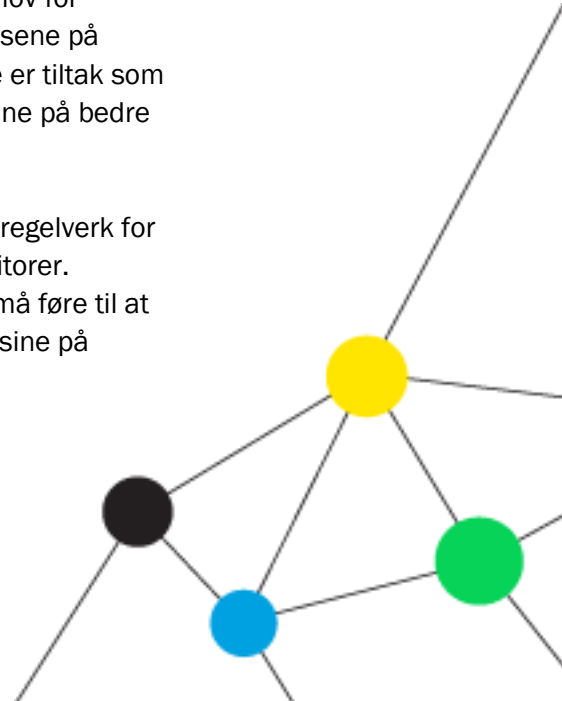
I dag bruker land i Sør mer på gjeldsbetjening enn hva de gjør på viktige bærekraftsmål. Gjeldsbetjening absorberer i snitt 38 prosent av budsjettinntektene, og 30 prosent av utgifter for land i Sør, og opp til 54 prosent av inntekter og 40 prosent av utgifter for afrikanske land, ifølge [Development Finance International](#). Både Guterres, presidenten av ECOSOC og G77 er tydelige på at Common Framework ikke har fungert, og at det er behov for en ny gjeldsarkitektur. I snitt vil land bruke hele [48 prosent](#) av budsjettinntektene sine på gjeldsbetjening etter å ha gjennomgått behandling i Common Framework.

Gjeldslette og gjeldshåndtering

For å løse gjeldskrisene er det avgjørende å få på plass et rettslig rammeverk for gjeldshåndtering. Selv om norsk og internasjonalt sivilsamfunn mener en åpen, forutsigbar, rettferdig og effektiv gjeldshåndteringsmekanisme under FN er den beste løsningen, finnes også mindre grep som kan gjøres innenfor dagens system. Blant annet kunne FN fått en mer aktiv rolle i IMF's Global Sovereign Debt Roundtable.

Videre er det viktig at land oppmuntres til å søke gjeldsrestrukturering. Flere beregninger viser til at gjeldsbetjening ikke kan overskride 15 prosent av utgiftene for å gå på bekostning av viktige bærekraftsmål. Det er derfor ofte ansvarlig og riktig av land å søke restrukturering. Kreditorer og FN må derfor anerkjenne behov for restrukturering. Andel gjeldslette som skal gis, bør avhenge av betingelsene på lånene. Kreditorerne som tar høyere rente må forvente større tap. Dette er tiltak som kan gi private kreditorer større insentiv til å bidra i restrukturering og låne på bedre betingelser.

- Norge må arbeide for et åpent, effektivt og rettferdig bindende regelverk for gjeldshåndtering som er åpent for alle land og på tvers av kreditorer.
- Norge må være en tydelig stemme for at gjeldsrestrukturering må føre til at land ikke må bruke mer enn 15 prosent av budsjettinntektene sine på gjeldsbetjening.

- Norge må støtte et automatisk moratorium når land søker om gjeldsrestrukturering, samt når land opplever økonomiske kriser eller andre sjokk (f.eks klimakatastrofe, pandemi).
- Norge må være en tydelig stemme på at å søke gjeldsrestrukturering ofte er svært ansvarlig av land med ikke-bærekraftig gjeld. Kreditorer må gis sterke insentiver for at kreditorer bidrar i gjeldsrestruktureringer og aksepterer tap, gjennom blant annet å støtte IMF's lending into arrears policy.

Gjeldsbærekraft

I tillegg til å løse dagens kriser, trenger vi bindende retningslinjer for ansvarlig långivning og låneopptak. Disse må gjelde samtlige kreditorer og låntakere. Norge og FN må oppmuntre IMF til å i mye større grad inkludere sosiale og miljømessige hensyn i sine Debt Sustainability Analysis (DSA). En [ny rapport](#) fra Jubilee USA og Friedrich Erbert Stiftung viser hvordan dagens enorme utfordringer knyttet til økende ulikhet/fattigdom og miljø (inkluderer koblingen klima og natur) bør være inkludert gjennom egne moduler under DSA. Bruk av disse bør være obligatorisk for landene som er mest utsatt for klimaendringer og naturkatastrofer og som har en gini-konfidens på over 0.4. Videre må også den positive effekten av å investere i rettferdig omstilling, klimatilpasning og mindre ulikhet inkluderes, samt de negative effektene ved å ikke gjøre dette.

- Norge må aktivt arbeide for bindende retningslinjer for ansvarlig långivning og låneopptak. Prinsippene for ansvarlig långivning og låneopptak kan inkluderes i FNs konvensjon mot korrupsjon (UNCAC).
- Norge må være en pådriver i å be IMF om å bedre gjeldsbærekraftsanalysene sine gjennom å blant annet vektlegge ulikhet og miljøhensyn i større grad. I tillegg må analysene ta hensyn til mulige eksogene sjokk.

Åpenhet

Åpenhet om både omfang av lån, formål, nedbetalingstid og rentenivå, samt eventuelle andre betingelser er avgjørende for å ha ansvarlige gjeldsnivå, og for at både kreditorer og låntaker skal kunne holdes ansvarlig. Verdensbanken har tidligere vist interesse i å administrere dette.

- Norge må kreve et åpenhetsregister som er tilgjengelig, brukervennlig og oppdatert som inkluderer hele omfanget av låneavtalen. De som unnlater å offentliggjøre informasjon, må kunne bli møtt med sanksjoner.

Hindre falske løsninger

Dessverre fremmes flere såkalte løsninger på gjelds- og finansieringskrisene som enten kan bidra til å forverre lands gjeldsbyrder eller som undergraver demokratiske prosesser. Det er essensielt at Norge, både i arbeidet med FfD4 og i andre fora, er en tydelig stemme også for å unngå fallgruver. Det er veldig positivt at Norge ikke er blant landene som fremmer debt swaps da disse har vist seg å være trege, udemokratiske, bidrar til lite gjeldslette og ofte inkluderer andre betingelser. Colombia er blant landene som er tydelige på å stille krav til debt swaps for å unngå de største fallgruvene.

- Norge må være en tydelig stemme for at nye finansieringskilder ikke skaper og forverrer lands gjeldsbyrder. Dette betyr blant annet at det må gjennomføres robuste og uavhengige gjeldsbærkraftsanalyser i forkant av investeringer og garantier. Det må ikke stilles krav om statlige motpartsgarantier for land med ikke-bærekraftig gjeldsnivå.
- Norge må være tydelige på at debt swaps ikke er løsningen på finansieringsbehovene.
- I tillegg må Norge stille krav til at flere betingelser må oppfylles dersom debt swaps skal gjennomføres. Dette gjelder særlig krav til åpenhet, sikre demokratiske prosesser, samt hensyn til lokalbefolkning og menneskerettigheter, og ikke pålegge andre betingelser for landet.

Bistand

Høyinntektsland har kollektivt sviktet når det gjelder forpliktelsene om bistand de siste tiårene. Dette omfatter målet om 0,7% av BNI til ODA, målet om 100 milliarder dollar til klimafinansiering årlig innen 2020 og frivillig reallokering av Special Drawing Rights (SDRs) de mottok fra IMF i 2021. Det er også et gap i humanitær finansiering. En rapport av European Humanitarian Forum viser at bare 40% av humanitære behov ble finansiert i 2023.²

ODA bør først og fremst fokusere på fattigdomsreduksjon og bærekraftig utvikling i utviklingsland. Derfor er det avgjørende å sikre en nøyaktig og konservativ rapportering av bistand. Dette hindrer at midler blir omdirigert til formål som kanskje

² European Humanitarian Forum, [Addressing the global Humanitarian Funding Gap](#), 2024

ikke gir like stor effekt for de fattigste landene, og bidrar til å opprettholde fokuset på de opprinnelige målene med utviklingshjelpen.

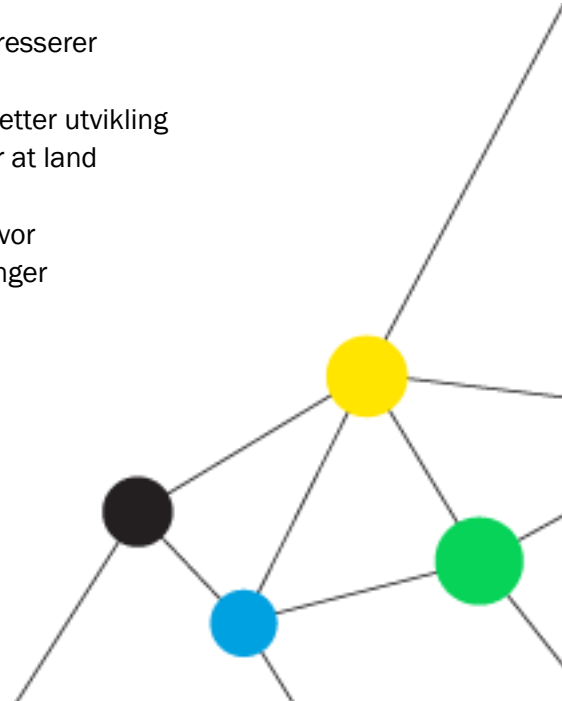
Overrapportering, eller inkludering av tiltak som ikke har en direkte utviklingseffekt—som for eksempel innenlandske utgifter til flyktninger, overskudd av vaksiner, eller tildeling av spesielle trekkrettigheter (SDR)—kan skape et misvisende inntrykk av hvor mye ressurser som faktisk går til utvikling, og føre til en oppblåst bistandsstatistikk. Det er viktig at også lån, garantier og investeringer holdes adskilt fra bistandsrapporteringen. På FfD4-konferansen må land forplikte seg til effektivisering av bistanden og utarbeide nye prinsipper for effektiv bistand som setter utvikling og befolkningen i ODA-godkjente land i sentrum.

Tradisjonelle bistandsrelasjoner har ofte vært preget av ubalanse, hvor giverland har hatt betydelig makt til å sette agendaen og betingelser for mottakerland. For å oppnå mer rettferdige og effektive utviklingsresultater, er det behov for en omfordeling av makt, slik at mottakerlandene i større grad kan definere sine egne utviklingsprioriteringer.

Finansiering av globale fellesgoder må heller ikke gå på bekostning av fattigdomsbekjempelse. For eksempel må klimafinansiering være ny og addisjonell, ikke en erstatning for eksisterende bistandsmidler. Videre er det nødvendig å fortsette arbeidet for at flere land når målet om å bruke 0,7 prosent av BNI på bistand. I 2023, som i 2022, ga ODA-land i snitt kun [0,37 prosent av BNI](#) i internasjonal utviklingshjelp. Samtidig må vi sikre at kvaliteten på bistanden er høy.

ForUM mener at Norge må:

- Være en tydelig stemme for å få bekreftet forpliktelsen til å gi minst 0,7 prosent av BNI til ODA, med en klar forpliktelse til de minst utviklede landene (LDCs)
- Arbeide for en nøyaktig rapportering av bistand som direkte adresserer fattigdomsreduksjon og bærekraftig utvikling i utviklingsland.
- Bidra til utviklingen av nye prinsipper for effektiv bistand som setter utvikling og befolkningen i ODA-godkjente land i sentrum, samt jobbe for at land forplikter seg til en effektivisering av bistanden
- Arbeide for en mer rettferdig maktfordeling i bistandsforhold, hvor mottakerland gis større innflytelse over sine utviklingsprioriteringer

Private investeringer

Det er avgjørende å sikre at privat sektor aktivt bidrar til finansieringen av bærekraftsmålene. Mobilisering av privat kapital er en sentral diskusjon innen utviklings- og klimafinansiering, og dessverre har man ikke nådd de målsetningene som er satt og det er vanskelig å komme opp på det nivået man ønsker.

Garantiordninger er et av instrumentene som trekkes fram som et av de mest effektive, særlig til mobilisering av kapital i mellominntektsland. Bare 5,3 prosent av mobilisert privat kapital gikk til de minst utviklede og lavinntektsland mellom 2012 og 2018. I utviklingen av slike garantiinstrumenter er det viktig å erkjenne og minimere risikoene, som inkluderer muligheten for å forverre gjeldsproblemer for utviklingsland og lite effektiv bruk av bistandsmidler til prosjekter med begrenset utviklingseffekt og addisjonalitet.

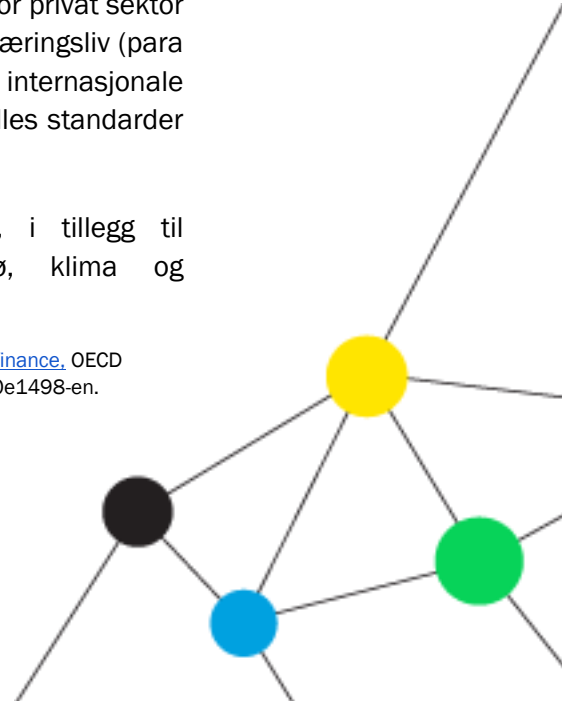
Mange av landene som er aktuelle kandidater for slike offentlig-private prosjekter, sliter med å betjene statsgjeld. Alle instrumenter for privat sektor (PSIs) må derfor inkludere robuste systemer for vurdering av bærekraften til statsgjelden i relevante prosjektland. OECD viser også til risikoene knyttet til gjeldsbærekraft må tas i betraktning av donorland i alle prosjekter, inkludert garantiinstrumenter, da man risikerer å bygge opp både statlig og privat gjeld.³

For å oppfylle forpliktelsen om å ikke etterlate noen (leave no one behind), må man sørge for finansieringskilder som setter land i stand til å gjennomføre offentlige investeringer i velferdsgoder. PSler må være et tillegg for visse sektorer og ikke erstatte finansieringskilder som når de som trenger det mest.

Finanssektoren spiller en viktig rolle i oppfyllelsen av klimamål og menneskerettigheter. I Addis Ababa Action Agenda, ble FNs medlemsland enige om å utvikle policy og styrke regulatoriske rammeverk for å rette insentiver for privat sektor inn mot våre felles mål, inkludert skape insentiver for et bærekraftig næringsliv (para 36). I tillegg til å legge til rette for investeringer fra privat sektor, bør det internasjonale samfunnet sørge for sterke rammeverk for ansvarlig næringsliv og felles standarder for ansvarlige investeringer.

Finansinstitusjoners utlån, investeringer og bærekraftsstrategier, i tillegg til konsekvensene av disse institusjonenes aktivitet på miljø, klima og

³ Garbacz, Weronika & Vilalta, David & Moller, Lasse. (2021). [The role of guarantees in blended finance](#). OECD Development Co-operation Working Papers, No. 97, OECD Publishing, Paris, 2021.. 10.1787/730e1498-en.

menneskerettigheter får stadig større oppmerksomhet. De siste årene har man sett et skifte bort fra frivillige rammeverk for ansvarlighet og bærekraft, mot juridiske instrumenter. Eksempler på dette er den norske åpenhetsloven, og EUs Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)⁴, som introduserte risikobaserte aktsomhetsvurderinger for miljø, klima og menneskerettigheter, inkludert barns rettigheter, og at selskaper har en plikt til å følge opp funnene i vurderingen. Selskapene må også vedta og iverksette klimaplaner.

ForUM mener at Norge må:

- Påvirke medlemsland til å innføre minimumsstandarder for selskaper, inkludert finanssektoren, når det gjelder menneskerettigheter, sosiale og miljømessige safeguards.
- Arbeide for at medlemslandene enes om at regler knyttet til menneskerettigheter og miljømessige aktsomhetsvurderinger bør også omfatte finansforetak, som investeringer og finansielle tjenester, i tillegg til kravet om klimaomstillingsplaner.
- Arbeide for at nasjonale myndigheter og regionale reguleringsmyndigheter regulerer bank- og finanssektoren for å stoppe finansiering av utvidelse av fossil energi og utvikle en strategi for utfasing av fossil energi, i tråd med prinsippet om å ikke etterlate noen (Leave no one behind). Det bør være obligatorisk for banker og pensjonsfond å ha vitenskapsbaserte, rettferdige og tidsbegrensede klimaplaner som er i samsvar med 1,5 gradersmålet og som respekterer barns rettigheter.
- Jobbe for sterke prinsipper for gjeldsbærekraft, som sikrer ansvarlig investering i statlig gjeld, for å unngå å bidra til ikke-bærekraftige gjeldsbyrder eller illegitim gjeld.
- Arbeide for at banker, pensjonsfond og forsikringsselskaper jobber mot å bedre samstemtheten mellom ulike standarder og taksonomier for ESG-investering, for å sikre felles standarder og redusere risiko for grønnvasking. Sosiale standarder bør få et særlig fokus for å bedre pågående forsømmelse av barns rettigheter.

⁴ Directive (EU) 2024/1760 on corporate sustainability due diligence [Directive - EU - 2024/1760 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj)

